

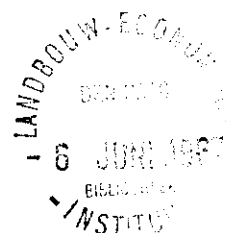
A. Reitsma

THEORIE EN PRAKTIJK VAN HET WINTERMELKEN

L 6

50 A

Studie No. 50

Mei 1967

INHOUDSOPGAVE

Blz.

WOORD VOORAF		5
HOOFDSTUK I	DE VOOR- EN NADELEN VAN HET VERSCHUIVEN VAN DE AFKALFDATUM NAAR DE HERFST	7
	§ 1. Inleiding	7
	§ 2. De uitbetalingsprijs van de melk in de loop van het jaar	7
	§ 3. De gemiddelde jaarprijs van de melk op basis van verschillende afkalfmaanden	8
	§ 4. De melkgift per koe	10
	§ 5. De opbrengst van de melk (in gld.) en de bijkomende voerkosten	13
	§ 6. De waarde van het kalf bij verkoop	15
	§ 7. De kosten van opfok van herfstkalveren en voorjaarskalveren tot melkvaars	16
HOOFDSTUK II	DE RESULTATEN IN DE PRAKTIJK VAN VERSCHUIVING VAN DE AFKALFDATUM NAAR DE HERFST	19
	§ 1. Afkalfdatum, melkgift per koe en opbrengstprijs van de melk	19
	§ 2. Opbrengsten, voerkosten en het bedrijfsresultaat	21
	§ 3. Enige praktische moeilijkheden bij verschuiving van het afkalven naar de herfstmaanden	22
HOOFDSTUK III	MEER WINTERMELKEN a. DOOR INTENSIEF VOEREN EN b. DOOR HET AANHOUDEN VAN MEER MELKVEE IN DE WINTER	24
	§ 1. De invloed van intensief voeren op het bedrijfsresultaat	24
	§ 2. Meer wintermelk door meer koeien aan te houden in de winter	26
SAMENVATTING EN CONCLUSIES		27

WOORD VOORAF

Het produceren van meer wintermelk is een vraagstuk dat de belanghebbenden al geruime tijd intensief bezighoudt.

In Nederland kalven de meeste koeien af in het voorjaar, waardoor meer melk in de zomer dan in de winter aan de fabrieken kan worden afgeleverd. De melkfabrieken hebben uiteraard groot belang bij een zo gelijkmatig mogelijke aanvoer gedurende de loop van het jaar. Vandaar dat van deze zijde getracht wordt de wintermelkproduktie te stimuleren door aan de veehouders voor in de winter afgeleverde melk een hogere prijs te betalen dan voor zomermelk.

De vraag doet zich nu voor of als gevolg van deze hogere prijs voor wintermelk de rentabiliteit van de veehouders verbeterd kan worden door verschuiving van de kalldata van het vee van het voorjaar naar het najaar. In deze studie is getracht een antwoord op deze vraag te geven. In de eerste plaats is onderzocht in hoeverre wintermelken voordelen zou kunnen opleveren, terwijl voorts is nagegaan of de bedrijven die wintermelken toepassen in de praktijk een beter resultaat te zien geven dan de bedrijven die dit niet doen.

Voorts is aan nog twee andere mogelijkheden tot opvoering van de wintermelkproduktie aandacht besteed, nl. aan de invloed van het verstrekken van extra krachtvoer op de bedrijfsuitkomsten en aan de voor- en nadelen van het houden van meer melkvee in de winter.

Het behoeft geen betoog dat de resultaten van dit onderzoek naar het voor en tegen van wintermelken zowel voor de melkverwerkende industrie als voor de veehouders van belang zijn.

Het onderzoek werd verricht door A. Reitsma van de afdeling Bedrijfs-economisch Onderzoek Landbouw.

DE DIRECTEUR,

(Dr. A. Maris)

's-Gravenhage, mei 1967 . .

HOOFDSTUK I

DE VOOR- EN NADELEN VAN HET VERSCHUIVEN VAN DE AFKALFDATUM NAAR DE HERFST 1)

§ 1. I n l e i d i n g

De vraag of wintermelken voordelen biedt is voor de veehouders uiterst belangrijk. Mede in verband met het feit dat verschuiving van de datum van afkalven van het melkvee naar de herfst verreikende consequenties heeft voor de bedrijfsvoering, staat het niet bij voorbaat vast dat wintermelken in de praktijk tot een grotere rentabiliteit van de veehouderij leidt.

De winstgevendheid van het wintermelken is van een groot aantal factoren afhankelijk, zoals het verschil tussen opbrengstprijzen van de melk in de zomer en in de winter, de wijziging in de melkgift per koe, de verhoging van de voerkosten per koe, de verschillen in opbrengstprijzen van verkochte kalveren en in opfokkosten tot melkvaars, enz.

Dit vraagstuk zal worden benaderd door in de eerste plaats aan de hand van normatieve gegevens de voor- en nadelen van het wintermelken tegen elkaar af te wegen ten einde te kunnen vaststellen of - uitgaande van de prijsverhoudingen in 1964/65 - het wintermelken voordelen kan hebben. De uitkomst van deze berekening kan evenwel, als gevolg van diverse moeilijkheden waarmee wintermelken gepaard gaat, verschillen van de resultaten in de praktijk. Daarom is tevens nagegaan - door vergelijking van bedrijven met uiteenlopende afkalldata - in hoeverre wintermelken thans in de praktijk reeds voordelen biedt.

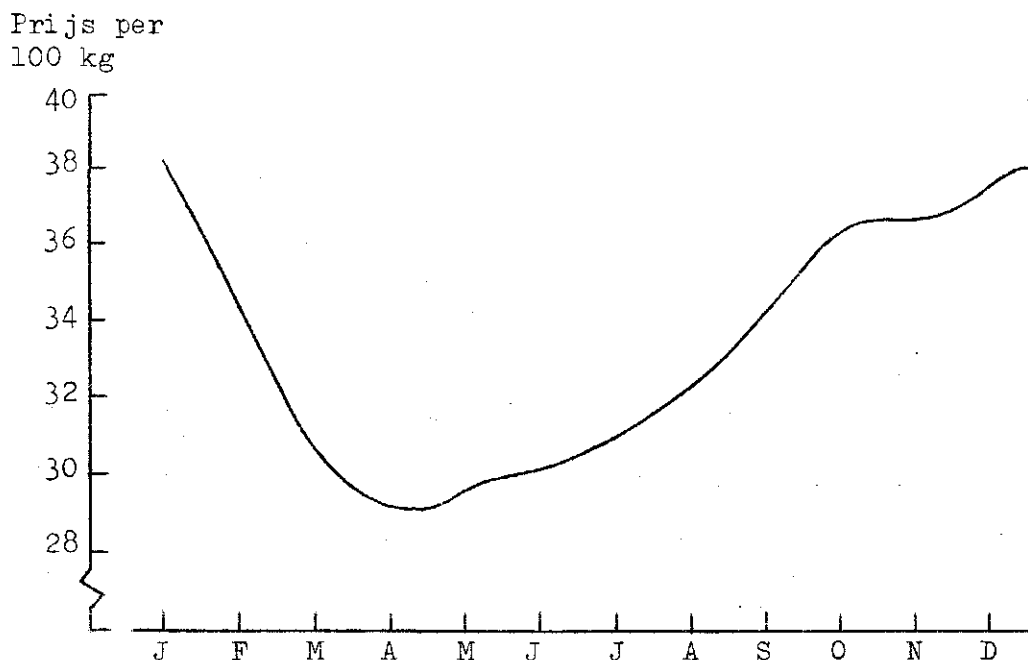
§ 2. D e u i t b e t a l i n g s p r i j z v a n d e m e l k i n d e l o o p v a n h e t j a a r

De rentabiliteit van het wintermelken wordt o.a. bepaald door het verloop van de melkprijs gedurende het jaar. In grafiek 1 zijn deze nogal sterk uiteenlopende prijzen in beeld gebracht. Het betreft hier de uitbetalingsprijzen van de C.M.C. bij 3,7% melkvet in het boekjaar april 1964 t/m mei 1965.

1) De inhoud van dit hoofdstuk sluit nauw aan bij hetgeen over het wintermelken naar voren gebracht werd door drs. J. de Veer in het maandblad "Veeteelt en Zuivelberichten", oktober 1964 (7e jaargang No. 10).

Grafiek 1

UITBETAALDE MELKPRIJS BIJ 3,7% MELKVET

Het blijkt, dat de uitbetalingsprijs het hoogst was in de maanden november, december en januari - gemiddeld f.37,80 per 100 kg - en het laagst in de maanden april, mei en juni - gemiddeld f.29,90 per 100 kg. Het verschil in gemiddelde melkprijs tussen de zomer- en winterperiode - april t/m september f.31,85 per 100 kg en oktober t/m maart f.35,85 per 100 kg - is weliswaar de helft kleiner, maar ook dit is nog een belangrijk verschil. In Nederland kalven de meeste koeien af in de maanden maart en april. Daar in het begin van de lactatieperiode de melkgift het grootst is, betekent dit dus dat in de zomer relatief veel melk aan de fabrieken wordt afgeleverd tegen de dan geldende lagere melkprijs. Verschuiving van de afkalfdatum van het voorjaar naar de herfst lijkt op het eerste gezicht - gezien de hogere melkprijs in de winter - dan ook zeer voordelig.

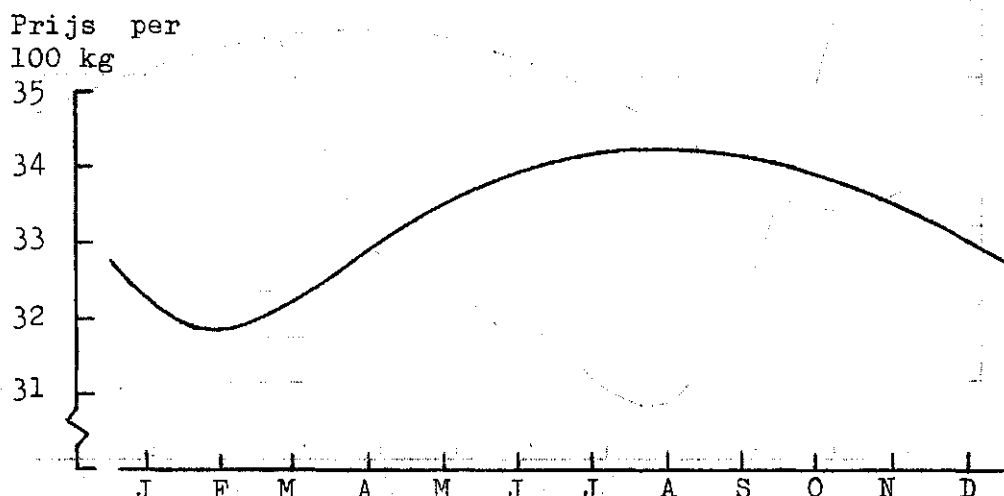
§ 3. De gemiddelde jaarprijs van de melk op basis van verschillende afkalfmaanden

Herfstkalven en dus meer afgeleverde melk in de winter leidt dan ook tot een gemiddeld hogere opbrengstprijs van de melk over het gehele jaar. Dat verschil in gemiddelde jaarprijs is echter geringer dan het verschil in uitbetalingsprijs tussen zomer- en wintermelk doet vermoeden. Dit is een gevolg van het feit, dat in de herfst afkalvende koeien niet alleen

melk leveren in de winterperiode, maar ook nog in het voorjaar als de uitbetalingsprijs laag is, terwijl voor in het voorjaar afkalvende koeien hetzelfde geldt, maar dan in omgekeerde richting. De gemiddelde jaarprijs per afkalfmaand werd berekend op grond van het genormaliseerde verloop van de melkproduktie en het verloop van de uitbetalingsprijzen, zoals in grafiek 1 is weergegeven.

Hoe gering het verschil in gemiddelde jaarprijs per 100 kg melk bij verschillende afkalfmaanden is, blijkt uit grafiek 2.

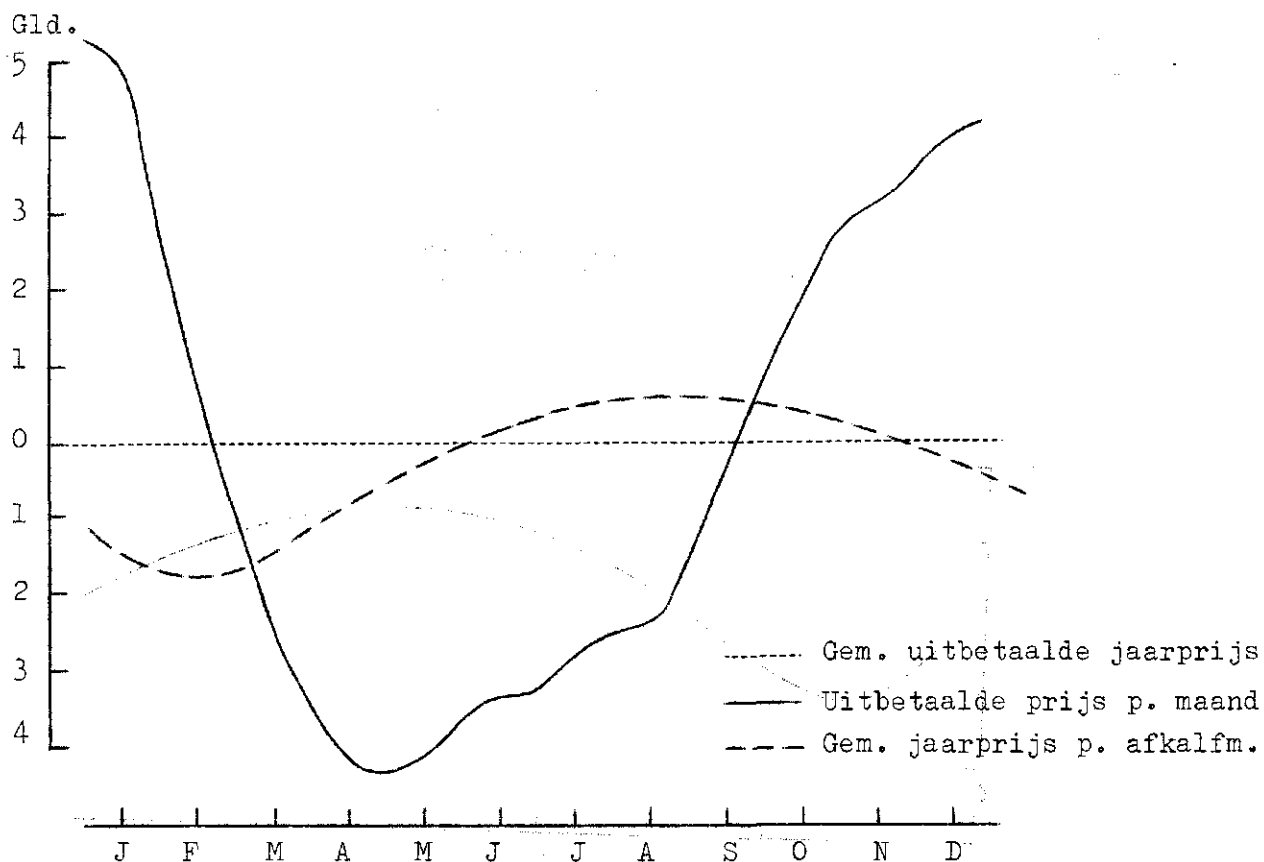
Grafiek 2
GEMIDDELD PER JAAR ONTVANGEN MELKPRIJS
OP BASIS VAN DIVERSE AFKALFMAANDEN

Het grootste prijsverschil deed zich voor tussen de afkalfmaanden februari en augustus en bedroeg slechts f.2,-- per 100 kg melk. Dit verschil is dus de helft van het verschil tussen de gemiddeld uitbetaalde zomer- en wintermelkprijs en slechts 25% van het verschil in uitbetalingsprijs tussen november, december en januari enerzijds en april, mei en juni anderzijds. In de praktijk is het prijsvoordeel bij wintermelken nog aanmerkelijk geringer, omdat afkalven van alle koeien binnen één maand in de nazomer of de herfst vrijwel niet te realiseren is en er altijd enige spreiding in de afkalldata zal zijn. In hoeverre de uitbetaalde melkprijs per maand, alsmede de gemiddelde jaarprijs bij verschillende afkalfmaanden afwijken van de gemiddeld uitbetaalde jaarprijs, blijkt uit grafiek 3.

Grafiek 3

AFWIJKINGEN VAN DE UITBETAALDE PRIJS EN VAN DE GEMIDDELDE JAARPRIJS
PER AFKALFMAAND T.O.V. DE GEMIDDELD UITBETAALDE JAARPRIJS

De slechts geringe afwijkingen van de gemiddeld ontvangen jaarprijzen bij diverse afkalfmaanden ten opzichte van de afwijkingen van de in die maanden uitbetaalde prijzen komen in grafiek 3 sterk naar voren.

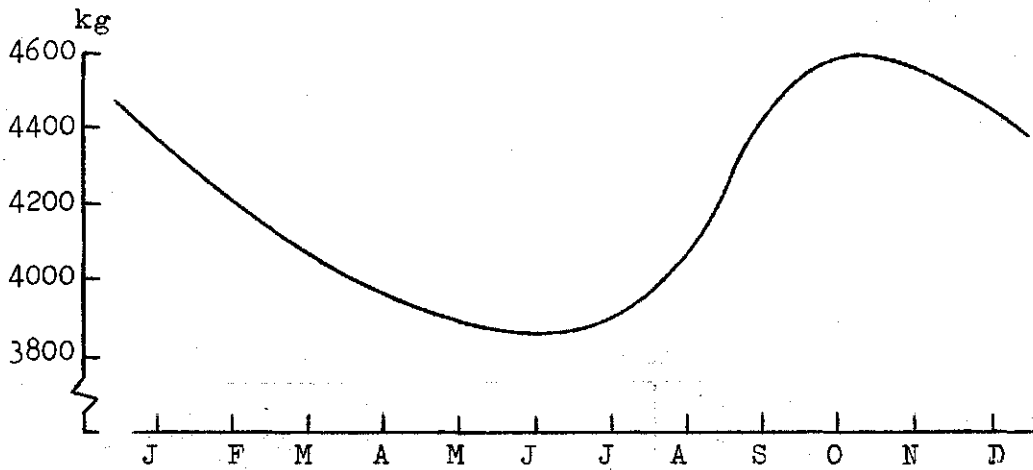
§ 4. De melkgift per koe

Bij herfstkalven is naast een gemiddeld hogere prijs veelal ook sprake van een hogere melkgift per koe (zie grafiek 4).

De melkgift per koe is het hoogst bij afkalven in de maanden september, oktober en november en het laagst bij afkalven in de maanden mei, juni en juli. In de herfst en winter afkalven heeft dus het voordeel van een grotere melkgift per koe.

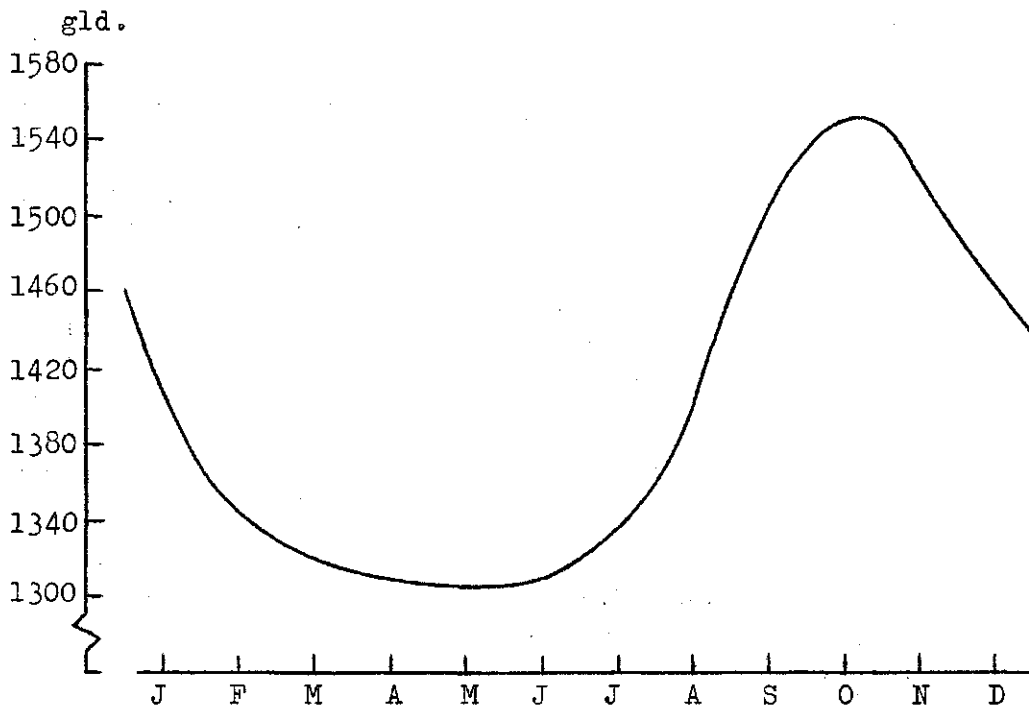
Grafiek 4

MELKGIFT PER MELKKOE OP BASIS VAN DIVERSE AFKALFMAANDEN
(basis 4200 kg)

Grafiek 4a

MELKOPBRENGST IN GLD. PER MELKKOE OP BASIS VAN DIVERSE AFKALFMAANDEN

De verklaring hiervan is, dat bij in de herfst afkalvende koeien de normale teruggang in de melkproduktie geringer is dan bij in het voorjaar afkalvende koeien, doordat eerstgenoemde koeien juist op dat moment de weide ingaan. Door het verse gras blijft de melkproduktie langer op een hoog peil, met als gevolg een hogere totale melkgift per koe. Ook het feit dat in de stalperiode een hoge dagproduktie, zoals in het begin van de lactatieperiode voorkomt, beter kan worden gehandhaafd dan in de weideperiode, speelt mogelijk een rol.

In de herfst en winter afkalven heeft dus het voordeel van een grotere melkgift per koe.

Het verloop van de melkopbrengst (gld.) per koe bij diverse afkalfmaanden toont grafiek 4a. Hoewel de gemiddelde jaarprijs het hoogst is bij afkalven in de maanden juli en augustus (zie grafiek 2) blijkt de hoogste melkopbrengst in gld. per koe samen te vallen met de hoogste melkgift per koe in de afkalfmaand oktober (zie grafiek 4). De hogere melkgift per koe beïnvloedt dus in sterkere mate de geldopbrengst van de melk per koe dan de gemiddeld ontvangen melkprijs. Dit wordt met cijfers nog nader aangetoond in tabel 1.

INVLOED HOEVEELHEID EN PRIJS OP DE MELKOPBRENGST
IN GLD. PER KOE BIJ VERSCHILLENDE AFKALFMAANDEN

Tabel 1

Afkalf- maanden	Index- cijfers melkpro- duktie 1)	Kg melk per koe (basis 4200 kg)	Gemidd. jaar- prijs per 100 kg melk	Geldop- brengst v.d.melk in gld. per koe per jaar	Afwij- kingen kolom 4 van het gemidd.	Invloed kg melk per koe (kolom 2)	Invloed jaar- prijzen (kolom 3)
	1	2	3	4	5	6	7
Januari	104,5	4390	32,30 ²⁾	1418	+ 18	+ 62 ³⁾	- 44 ⁴⁾
Februari	99,5	4180	31,90	1333	- 67	- 6	- 61
Maart	98,3	4130	32,30	1334	- 67	- 24	- 43
April	94,3	3960	33,00	1307	- 94	- 80	- 14
Mei	93,1	3910	33,60	1314	- 86	- 97	+ 9
Juni	91,9	3860	34,00	1312	- 89	- 115	+ 26
Juli	93,1	3910	34,20	1337	- 64	- 100	+ 36
Augustus	96,7	4060	34,30	1393	- 7	- 48	+ 41
September	105,4	4427	34,20	1514	+ 113	+ 77	+ 36
Oktober	109,8	4610	33,90	1563	+ 162	+ 139	+ 23
November	108,1	4540	33,50	1521	+ 120	+ 114	+ 6
December	105,5	4430	33,00	1462	+ 61	+ 76	- 15
Gemiddelde	100	4200	33,35	1401	0	0	0

- 1) Het verloop van de totale melkproduktie per koe in afhankelijkheid van de datum van afkalven is evenals het verloop van de melkproduktie gedurende de lactatieperiode gebaseerd op gegevens, die zijn ontleend aan de studie over de standaardkoe: "Het omrekenen van melkkoeien tot standaardkoeien", J. Doeksen, D.C. Heyboer. Verslagen landbouwkundige onderzoekingen No. 58-7, 's-Gravenhage 1952.
- 2) Dezelfde jaarprijzen als in grafiek 2--
- 3) Afwijkingen van de kg melk per koe ten opzichte van het gemiddelde x jaarprijs.
- 4) Basishoeveelheid melk x jaarprijsverschillen ten opzichte van het gemiddelde.

De invloed van verschillen in melkgift blijkt, behalve in de afkalfmaanden februari en maart, aanzienlijk groter te zijn dan de invloed van verschillen in jaarprijs van de melk. Tevens blijkt, dat de grootste positieve invloed van de melkgift, nl. in de afkalfmaanden oktober en november, niet samenvalt met de grootste positieve invloed van de jaarprijs. De invloed van de jaarprijs is nl. het grootst in de maanden juli, augustus en september.

Het voorgaande toont aan, dat de voordelen van het wintermelken meer zijn gelegen in een hogere melkgift dan in een hogere melkprijs.

§ 5. De opbrengst van de melk (gld.) en de bijkomende voerkosten

Deze hogere geldopbrengst is natuurlijk geen zuivere winst; melken in de stalperiode vraagt hogere voerkosten. Hoeveel hoger hangt af van het basisrantsoen, dat uit in eigen bedrijf gewonnen voer kan worden verstrekt. Tabel 2 vermeldt hoeveel kg krachtvoer in de vorm van A-meel volgens de voedernormen per melkkoe (dus exclusief jongvee) zal moeten worden aangekocht in het geval dat het basisrantsoen voldoende is voor 6 kg melk en hoeveel, indien het basisrantsoen voldoende is voor 10 kg melk.

Tabel 2

GEMIDDELDE MELKGIFT, MELKPRIJS EN VOEDERBEHOEFTE PER JAAR OP BASIS VAN VERSCHILLENDE AFKALFMAANDEN

Afkalfmaanden	Kg melk per koe per jaar (basis 4200 kg)	Gemidd. prijs per kg melk per jaar	Geldopbrengst van de melk (guldens) per jaar	Bijkomende voederbehoefte in de stalperiode uitgedrukt in kg A-meel	
				basisrantsoen 6 kg melk	basisrantsoen 10 kg melk
Januari	4390	32,30	1418	607	411
Februari	4180	31,90	1333	468	323
Maart	4130	32,30	1334	364	199
April	3960	33,00	1307	240	122
Mei	3910	33,60	1314	144	2
Juni	3860	34,00	1312	236	22
Juli	3910	34,20	1337	344	73
Augustus	4060	34,30	1393	460	173
September	4427	34,20	1514	612	322
Oktober	4610	33,90	1563	732	445
November	4540	33,50	1521	806	518
December	4430	33,00	1462	700	459

1) Geen rekening gehouden met bijvoeding in de weide aan het einde van de weideperiode.

Hoe hoog de bijkomende voerkosten zijn bij een voerprijs van 37,5 cent per kg ZW boven het basisrantsoen (6 kg) tot 10 kg melk en 52,5 cent per kg ZW boven 10 kg melk en welk bedrag per saldo overblijft indien deze bijkomende voerkosten van de geldopbrengst worden afgetrokken, is in tabel 3 weergegeven. Hierbij is er van uitgegaan, dat aanvulling van het basisrantsoen uit eigen bedrijf tot 10 kg melk grotendeels kan worden bereikt door aankoop van relatief goedkoop ruwvoer (37,5 cent per kg ZW) en dat voor aanvulling boven 10 kg melk krachtvoer moet worden aangekocht (52,5 cent per kg ZW).

Uit deze tabel blijkt dat bij een basisrantsoen voor 6 kg melk er t.a.v. het saldo melkopbrengst minus voerkosten geen groot verschil is tussen de diverse afkalldata; alleen de maanden september en oktober onderscheiden zich door een aanzienlijk gunstiger saldo. Houdt men er echter rekening mede dat in de praktijk bij afkalven in deze maanden op de meeste bedrijven tegen de herfst wel enige bijvoeding in de weide nodig zal zijn, dan zal dit voordelig verschil - althans voor een belangrijk deel - weer verdwijnen. Afkalven in november t.o.v. maart geeft echter wel enig voordeel; het saldoverschil bedraagt nl. f. 44,-- per koe.

Tabel 3

HET SALDO VAN MELKOPBRENGST MINUS BIJKOMENDE VOERKOSTEN
PER KOE PER JAAR BIJ VERSCHILLENDE AFKALFMAANDEN

Afkalf- maanden	Geldopbrengst v.d. melk volgens tabel 2	Basisrantsoen 6 kg melk		Basisrantsoen 10 kg melk	
		bijkomende voederkos- ten	saldo van melk- opbrengst minus voederkosten	bijkomende voederkosten	saldo van melk- opbrengsten mi- nus voederkosten
Januari	1418	193	1225	144	1274
Februari	1333	149	1184	113	1220
Maart	1334	111	1223	70	1264
April	1307	72	1235	43	1264
Mei	1314	36	1278	-	1314
Juni	1312	61	1251	8	1304
Juli	1337	93	1244	26	1311
Augustus	1393	132	1261	61	1332
September	1514	185	1329	113	1401
Oktober	1563	228	1335	156	1407
November	1521	254	1267	181	1340
December	1462	221	1241	161	1301

Naarmate een groter basisrantsoen uit het op het eigen bedrijf gewonnen voer beschikbaar is, zijn niet alleen de bijkomende voerkosten lager, maar zijn ook de onderlinge verschillen in bijkomende voerkosten tussen de verschillende afkalfmaanden kleiner.

Bij een basisrantsoen voor 10 kg melk blijkt wederom in de maanden september en oktober het saldo het hoogst te zijn. Ook hierbij moet worden opgemerkt, dat geen rekening is gehouden met eventuele kosten van bijvoeding in de weide in de eerste maanden na het kalveren.

Het verschil in saldo bij afkalven in het begin van de stalperiode (november) en bij afkalven in de maanden februari en maart is nu ook veel groter. Het voordelig verschil bedraagt nu nl. + f.100,- saldo per koe. Ook december en januari leveren een hoger saldo op dan de daaropvolgende maanden.

De conclusie die uit dit alles naar voren komt is, dat bij een goed basisrantsoen en bij de huidige prijsverhoudingen, het afkalven in het begin van het stalseizoen voordelen biedt wat betreft de geldopbrengst van de melk en de hoogte van de bijkomende voerkosten. De vraag of afkalven in de laatste maanden van de weideperiode - september en oktober - misschien grotere voordelen biedt, hangt af van de noodzakelijke bijvoeding van verse koeien in de weide en zal sterk verband houden met de bedrijfsomstandigheden.

Bij deze berekening is ervan uitgegaan, dat er een basisrantsoen van 6 kg c.q. 10 kg melk uit op eigen bedrijf gewonnen voer beschikbaar is. In dat geval zal aan droogstaande en in het einde van de lactatieperiode verkerende melkkoeien in het algemeen een zelfde basisrantsoen worden gegeven als aan veel melk gevende koeien. Dit betekent dat voor een vergelijking van de rentabiliteit van herfstafkalven en voorjaarsafkalven het op eigen bedrijf gewonnen ruwvoer buiten beschouwing kan worden gelaten. Indien uit het op eigen bedrijf gewonnen voer nog een beter basisrantsoen kan worden samengesteld (b.v. voor 12 of 15 kg melk) kan in het rantsoen van de veel melk gevende koeien nog een deel van het krachtvoer vervangen worden door het goedkopere eigen voer. De rentabiliteit kan in dit geval door verschuiving van de afkalldata naar de herfst maanden gunstiger worden.

§ 6. De waarde van het kalf bij verkoop

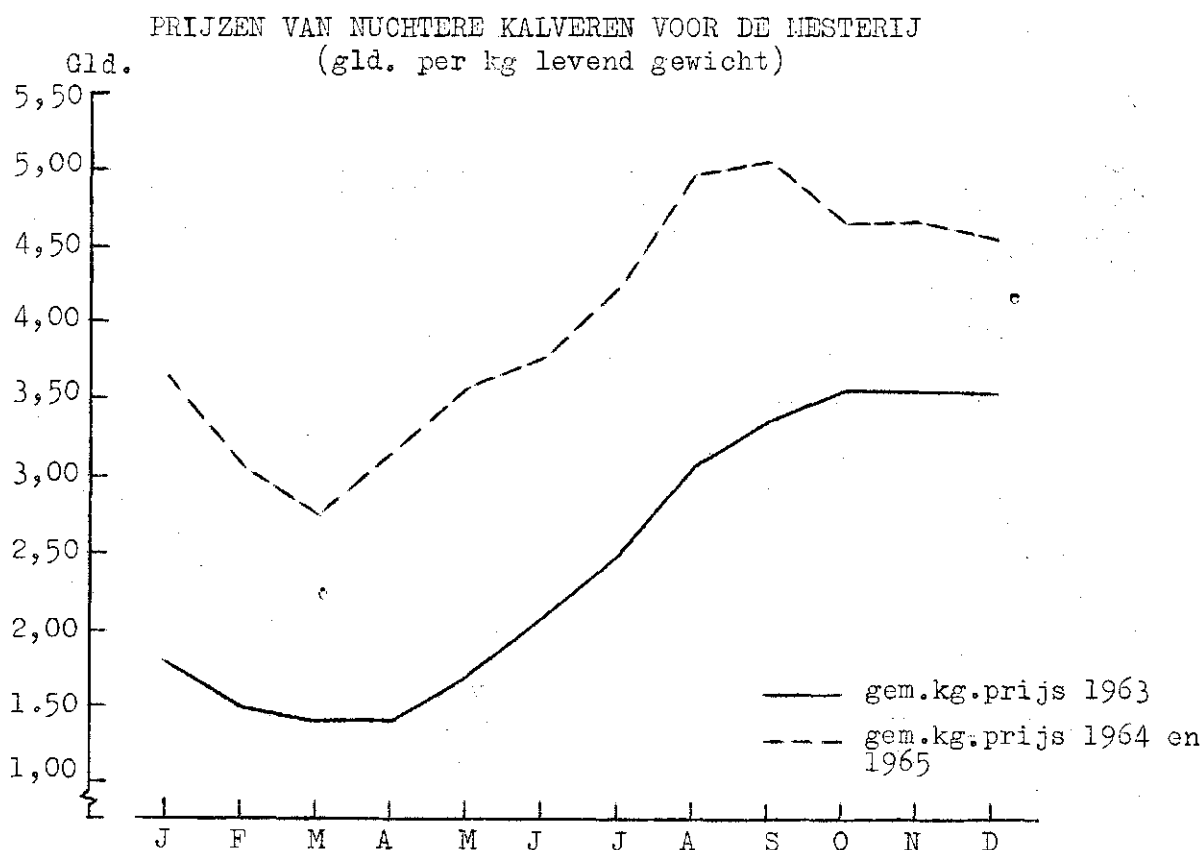
Een andere factor die van belang is bij de beoordeling van de invloed van een verschuiving in de afkalfdatum op de rentabiliteit, is de waarde van het kalf.

Een groot deel van de kalveren op de weide- en gemengde bedrijven wordt nuchter verkocht, hetzij voor de slacht, hetzij voor de mesterij. Van de kalveren die in de eerste 5 maanden van het jaar geboren worden (+ 2/3 van het totaal aantal) werd in 1964 10% en in 1965 nog slechts 5% nuchter geslacht. In de voorgaande 2 jaren (1962 en 1963) was dit aanzienlijk meer, nl. + 20%. De sterke teruggang van het percentage nuchter geslachte voorjaarskalveren in de laatste twee jaren is een gevolg van het feit, dat een toenemend aantal kalveren bestemd wordt voor de mesterij.

Van de kalveren die in het tweede halfjaar worden geboren, wordt een nog veel geringer gedeelte als nuchter kalf geslacht, nl. in de jaren 1964 en 1965 slechts 1 à 2%. In de jaren 1962 en 1963 bedroegen deze percentages resp. nog 3 en 4%.

Het grotere aanbod van kalveren in het voorjaar weerspiegelt zich ook in de prijzen.

Grafiek 5

In 1964 en 1965 lag de prijs in maart op het laagste niveau en steeg aanzienlijk in de daaropvolgende maanden. Het prijsverschil tussen maart en september bedroeg f. 90,- à f. 100,- per kalf. In 1963 was de stijging ongeveer gelijk, maar het niveau van de prijzen lag belangrijk lager. Ondanks de in 1964 en 1965 sterk toegenomen vraag naar voorjaarskalveren voor de mesterij bleef het prijsvoordeel van in de herfst afgezette kalveren gehandhaafd.

§ 7. De kosten van opfok van herfstkalveren en voorjaarskalveren tot melkvaars

De vraag doet zich voor, of de voordelen van het afkalven in de herfst misschien voor een deel weer zullen verdwijnen, doordat de opfokkosten van de aangehouden kalveren hoger zijn.

Indien men de opfokkosten van een kalf op zich zelf beschouwt, is dit wel het geval. Op iets langere termijn bekeken - b.v. over één of twee jaar - echter niet, dan zijn de opfokkosten van een voorjaarskalf eerder hoger dan lager. Dit blijkt uit een vergelijking van de opfokkosten van respectievelijk een in april en een in november geboren kalf (tabel 4).

Voedermiddelen	Prijzen per 1000 kg		Aprilkalf						Novemberkalf					
			schema 1		schema 2		schema 3		schema 1		schema 2			
	april- kalf	nov.- kalf	volle melk		ondermelk		wei		volle melk		cndermelk			
			kg Z.W.	gld.	kg Z.W.	gld.	kg Z.W.	gld.	kg Z.W.	gld.	kg Z.W.	gld.	kg Z.W.	gld.
1e halfjaar														
Biest (1e week à 2½ l/dag)	p.m.	p.m.	23	4	23	4	23	4	18	3	18	3	18	3
Volle melk	275,--	357,50	228	38	61	10	228	38	182	30	49	8	18	18
Ondermelk	105,--	123,--			900	70					882	69	108	108
Wei	20,--	21,--					1284	60						
Eiwitarm kalvermeel	360,--	366,--	241	155	170	109	145	93	347	229	193	124	71	71
Eiwitrijk kalvermeel	376,--	379,--							191	61	372	119	37	37
Hooi (kg Z.W.)	145,--	310,--	208	30	211	31								
Weidegras (kg Z.W.)			404	179	404	204	404	178	323	216	323	216	234	234
Totaal 1e halfjaar														
2e halfjaar														
Eiwitrijk kalvermeel	376,--	379,--	142	93	142	93	142	93	500	73	500	73	500	73
Hooi (kg Z.W.)	310,--	145,--	815	261	815	261	815	261	500	73	500	73	500	73
Weidegras (kg Z.W.)			354	134	354	134	354	134	823	289	823	289	823	307
Totaal 2e halfjaar			758	313	758	313	758	312						
Totaal voerkosten tot 1 jaar														
3e halfjaar														
Hooi (kg Z.W.)	310,--	240,--							500	160	500	160	500	160
Kuilgras (kg Z.W.)	240,--	220,--							1000	125	1000	125	1000	125
Droge pulp	220,--	360,--							60	11	60	11	60	11
Mengvoeder	145,--		675	98	675	98	675	98	185	124	185	124	185	124
Weidegras (kg Z.W.)			675	98	675	98	675	98	420	156	420	156	420	156
Totaal 3e halfjaar			675	98	675	98	675	98						
4e halfjaar														
Hooi (kg Z.W.)	310,--	240,--	700	224	700	224	700	224	783	113	783	113	783	113
Kuilgras (kg Z.W.)	240,--	220,--	1400	175	1400	175	1400	175	783	113	783	113	783	113
Droge pulp	220,--	360,--	70	39	70	39	70	39	1203	269	1203	269	1203	269
Mengvoeder	145,--		235	155	235	155	235	155	2026	558	2026	558	2026	576
Weidegras (kg Z.W.)			593	206	593	206	593	206						
Totaal 4e halfjaar			1268	304	1268	304	1268	304						
Totaal voerkosten 2e jaar			2026	617	2026	642	2026	616						
Totaal voerkosten 1e + 2e jaar														

1) Voor de berekeningen zijn o.a. gegevens ontleend aan de publikatie "Van kalf tot melkvaars" van het Provinciaal Veevoederbureau voor Zuidholland.

Voor het novemberkalf zijn de opfokkosten gedurende het eerste halfjaar, dat geheel in de stalperiode valt, f. 35,-- hoger dan voor het aprilkalf gedurende de eerste 225 dagen, die vrijwel geheel in de weideperiode vallen. Indien het aprilkalf opgefokt zou worden met wei, zou het novemberkalf zelfs f. 47,-- hoger uitkomen dan het aprilkalf. Maakt men echter een vergelijking van de opfokkosten tot eenjarige leeftijd - waarbij dan het herfstkalf het tweede halfjaar in de weide loopt en het voorjaarskalf op stal staat -, dan valt deze ten gunste uit van het novemberkalf. De opfokkosten van het novemberkalf zijn dan f. 27,-- lager en ook indien het aprilkalf met wei wordt gevoederd, komt het novemberkalf nog f. 14,-- voordeliger uit.

Dit gunstige verschil in opfokkosten van het novemberkalf ten opzichte van het aprilkalf wordt groter wanneer wij de opfokkosten doorberekenen tot tweejarige melkvaars. Dit blijkt ook uit de cijfers in tabel 4. Op tweejarige leeftijd zijn de opfokkosten van het novemberkalf f. 63,-- lager en als het aprilkalf met wei wordt gevoederd, komt het novemberkalf ook nog f. 49,-- beter uit. Hierbij mag worden aangenomen dat de overige kosten zoals arbeid, huisvesting, dierenarts enz. in beide gevallen wel ongeveer dezelfde zijn.

Wat betreft de opfokkosten tot tweejarige melkvaars is het afkalven in de herfst dus voordeliger dan afkalven in het voorjaar.

HOOFDSTUK II

DE RESULTATEN IN DE PRAKTIJK VAN VERSCHUIVING VAN DE AFKALFDATUM NAAR DE HERFST

§ 1. Afkalfdatum, melkgift per koe en opbrengstprijzen van de melk

Uit het voorgaande bleek dat bij herfstkalven van het melkvee diverse factoren kunnen bijdragen tot vergroting van de rentabiliteit. Deze factoren betreffen de grotere melkgift per koe bij een gemiddeld hogere melkprijs, betere prijzen voor afgezette kalveren en geringere kosten bij de opfok van kalveren tot tweejarige vaars.

Men kan zich nu afvragen of deze voordelen wel realiseerbaar zijn, gezien de noodzakelijke wijzigingen in de bedrijfsvoering die verschuiving van de afkalfdatum naar de herfst met zich brengt, alsmede de hogere uitgaven voor voer waarmee wintermelken in de praktijk gepaard gaat. Deze vraag kan beantwoord worden door de resultaten te vergelijken van groepen bedrijven die gerangschikt zijn naar afkalldata van de melkkoeien ¹⁾ (tabel 5).

Tabel 5

VERDELING VAN HET TOTAALAANTAL AFGEKALFDE KOEIEN NAAR PERIODE VAN AFKALVING

Tijdvakken waarin de koeien zijn afgekalfd	Groepen bedrijven		
	I	II	III
	%	%	%
Juni t/m augustus	4	12	13
September t/m november	1	7	13
December t/m februari	11	17	30
Maart t/m mei	84	64	44

Op de bedrijven in groep I is 84% van de melkkoeien in het voorjaar afgekalfd en slechts 12% in de periode van september t/m februari. In groep III daarentegen is in het voorjaar slechts 44% van het aantal koeien afgekalfd, maar in de herfst- en winterperiode 43%. Het is duidelijk dat van de bedrijven in groep III een relatief hoger percentage wintermelk verwacht mag worden dan van de bedrijven in groep I (tabel 5).

1) De bedrijfsgegevens zijn ontleend aan een onderzoek op 60 bedrijven in de Randstad Holland die melk leveren aan de C.M.C. en hebben betrekking op het boekjaar 1964/65.

Tabel 6

WINTERMELKEN, MELKGIFT EN PRIJS

Bedrijfsgegevens	Groepen bedrijven		
	I	II	III
1. Verwacht percentage wintermelk 1)	35	40	45
2. Wintermelk per melkkoe	1550	1750	2000
3. Zomermelk per melkkoe	2650	2450	2300
4. Totale melkgift per melkkoe	4200	4200	4300
5. Verwachte melkgift per melkkoe 1)	4070	4100	4160
6. Opbrengstprijis van de melk	33,10	33,60	33,60
7. Verwachte opbrengstprijis van de melk 1)	32,65	32,83	32,95
8. Vetgehalte van de melk	3,77	3,77	3,77
9. Aantal weken eerste klas melk	42	42	38

- 1) Het te verwachten wintermelkpercentage is berekend - op grond van de geboortedata van de kalveren en het genormaliseerde verloop van de melkproduktie gedurende de lactatieperiode - door voor elk bedrijf een schatting te maken van het onder gemiddelde omstandigheden te verwachten percentage wintermelk. De overige bedrijfsgegevens die als verwacht staan aangeduid, werden eveneens op grond van de afkalldata en het genormaliseerde verloop van het desbetreffende gegeven berekend.

Het verschil in afkalldata tussen de groepen I en III betekent een toeneming van het verwachte percentage wintermelk met 10% (punt 1). Als gevolg daarvan is de hoeveelheid wintermelk in groep III aanzienlijk hoger dan in groep I (punt 2), terwijl de hoeveelheid zomermelk per koe (punt 3) geringer is dan in groep I. Naarmate meer koeien in de herfst kalven is dus de melkgift in de winter groter en in de zomer geringer. Verder blijkt de totaal melkgift per koe op de bedrijven met een hoog percentage wintermelk groter te zijn dan in groep I. In hoofdstuk I is een verklaring voor dit verschijnsel gegeven. In de herfst afkalven heeft dus het voordeel van een grotere melkgift per koe. De meeropbrengst stemt ongeveer overeen met de verwachting (punt 5).

Meer afgeleverde melk in de winter betekent ook een gemiddeld hogere prijs van de melk over het gehele jaar (punt 6). Hoewel in groep III aanzienlijk meer koeien in de herfst en winter afkalven dan in groep I, is het verschil in opbrengstprijis van de melk niet groot. Zelfs indien de bedrijven in groep III het in de praktijk maximaal haalbare percentage wintermelk van 55% zouden hebben bereikt, zou het prijsverschil met groep I niet veel groter geweest zijn. Het jaarprijsverschil is dus veel geringer dan het grote verschil in uitbetalingsprijs tussen zomermelk en wintermelk doet vermoeden. Zo betaalde de C.M.C. in 1964/65 36,7 cent per kg voor in de maanden december t/m februari afgeleverde melk met 3,7 vet tegen 30 cent per kg in de maanden maart t/m mei. Hoe gering het effect hiervan is op de jaarprijs bij verschuiven van de afkalldatum van het voorjaar naar de herfst en winter blijkt uit punt 7 (32,65 cent in groep I tegen 32,95 cent in groep III). Het reeds gememoreerde feit dat in de herfst afkalvende koeien niet alléén melk leveren in de winterperiode, maar ook nog in het voorjaar als de uitbetalingsprijs laag is, is hiervan de oorzaak.

De werkelijk ontvangen melkprijs in de drie groepen wijkt enigszins af van de op grond van de afkalldata te verwachten melkprijs. Het vetgehalte speelt hierbij geen rol, want dit is in groep I gelijk aan dat in groep III (punt 8). Wel kunnen verschillen in predikaten en kwaliteits-toeslagen hierbij van enige betekenis zijn geweest; in groep III werd nl. gedurende 38 weken eerste klas melk afgeleverd, in groep I 42 weken. De invloed hiervan op de verschillen in uitbetaalde melkprijs kan echter niet groot geweest zijn.

§ 2. O p b r e n g s t, v o e r k o s t e n e n h e t b e d r i j f s - r e s u l t a a t

Bij de indeling in drie groepen bedrijven is de invloed op het bedrijfsresultaat van alle andere factoren dan die van verschillen in afkalldatum uitgeschakeld. Dit blijkt o.a. uit een gemiddeld gelijk produktievermogen van het melkvee in de drie groepen bedrijven onder punt 2 in tabel 7. Ook de voerintensiteit in de winter, voor zover die geen verband houdt met de afkalldatum, het graslandgebruik enz. zijn in de drie groepen bedrijven gemiddeld aan elkaar gelijk. Slechts verschillen in afkalldatum kunnen derhalve de oorzaak zijn van verschillen in opbrengsten en voerkosten tussen de drie groepen bedrijven.

Tabel 7

WINTERMELKEN EN BEDRIJFSUITKOMSTEN

Bedrijfsgegevens	Groepen bedrijven		
	I	II	III
1. Verwacht percentage wintermelk 1)	35	40	45
2. Produktiviteit van het melkvee 2)	4100	4100	4100
3. Melkopbrengst in gld. per koe	1390	1420	1450
4. Verwachte melkopbrengst in gld. per koe 1)	1330	1350	1370
5. Omzet en aanwas per koe	300	350	290
6. Voerkosten per koe	500	610	650
7. Voederbehoefte (gld.) boven een basisrantsoen voor 6 kg melk) 3)	100	115	125
8. Melkopbrengst plus omzet en aanwas minus voerkosten	1190	1160	1090
9. Arbeidsinkomen (rundvee) per koe	680	650	670

- 1) Zie noot onder aan tabel 6.
- 2) Berekende maatstaf voor het produktievermogen van het melkvee op grond van de zomermelkgift per koe waarbij de invloed van de afkalldatum op de melkgift is uitgeschakeld.
- 3) Hierin niet begrepen bijvoeding in de weide en de voerkosten van het jongvee.

Aansluitend aan de melkgift- en melkprijsgegevens in tabel 5, vermelden punt 3 in tabel 7 de gemiddeld werkelijke en punt 4 de gemiddeld verwachte melkopbrengst in guldens per koe van de drie groepen bedrijven. Het blijkt dat het verschil in melkopbrengst per koe tussen de groepen I en III (punt 3) f. 60,— bedroeg, hetgeen f. 20,— groter is dan het verschil in verwachte

melkopbrengst per koe (f.40,-). Hierin komt waarschijnlijk het effect van een sterkere dan noodzakelijke voeding bij toenemend wintermelken naar voren. Volgens de norm (punt 7) kan immers in groep III volstaan worden met f. 25,- extra voeraankopen ten opzichte van groep I, terwijl in werkelijkheid voor f.150,- extra voer werd aangekocht (punt 6). Het toch al geringe voordeel van een hogere melkgift en prijs wordt in dit geval dus meer dan volledig tenietgedaan door te hoge voerkosten. Hiertegenover staat ook geen hogere omzet en aanwas (punt 5); in groep III is de omzet en aanwas per koe zelfs iets lager dan in groep I. Waarschijnlijk is het effect van de hogere opbrengst van in de herfst verkochte kalveren op de totale omzet en aanwas ook maar betrekkelijk gering, waardoor schommelingen door toevallige omstandigheden een grote invloed kunnen uitoefenen. Al met al is het saldo van melkopbrengst + omzet en aanwas minus voerkosten (punt 8) in groep III f.100,- lager dan in groep I. Dit is volledig in tegenstelling tot hetgeen verwacht mocht worden. Wel waren de bewerkingskosten per koe - die overigens waarschijnlijk niet in verband staan met het wintermelken - in groep III iets lager. Het behoeft tenslotte geen verwondering te wekken dat het arbeidsinkomen per koe (punt 9) in groep III niet hoger is dan in groep I.

§ 3. Enige praktische moeilijkheden bij
verschuiwing van het afkalven naar
de herfstmaanden 1)

Naast de hoge eisen die aan de wintervoeding gesteld worden bij het wintermelken heeft het afkalven in de herfstmaanden in de praktijk nog andere bezwaren.

In de eerste plaats is het moeilijker, herfstkalvende koeien die in de stalperiode moeten worden geïnsemineerd, drachtig te krijgen. Het vaststellen van de tochtigheid vraagt van de boer extra zorg.

Bovendien worden hogere eisen gesteld aan het opstellen van verantwoorde voederrantsoenen voor de verschillende dieren, indien dit niet met deskundigheid en zorg geschiedt, is het gevaar groot dat door ondoelmatige voeding een mogelijke winst van het herfstkalven weer geheel in te hoge voerkosten verdwijnt. Dat dit in de praktijk ook veelal het geval is werd in het voorgaande reeds aangetoond.

Een ander belangrijk probleem is echter, op welke wijze men een overschakeling van voorjaarskalven tot herfstkalven moet bewerkstelligen en welke kosten aan deze overschakeling zijn verbonden. Theoretisch zijn daarbij twee mogelijkheden: vervroeging van de afkalldata of verlating van de afkalldata.

De praktische mogelijkheden om door middel van een vervroeging van de afkalldata een overgang van voorjaarskalvende koeien naar herfstkalvende koeien te bereiken, zijn wel zeer beperkt. Een bekorting van de periode tussen twee opvolgende afkalldata is praktisch onmogelijk en sorteert op korte termijn nauwelijks enig effect. Ook het op jongere leeftijd laten afkalven van de vaarzen is weinig aantrekkelijk en zou pas na vele jaren tot enig resultaat voeren.

Een verlating van de afkalldata - door de dieren enige maanden te laten overlopen - is in de praktijk wel uitvoerbaar; het is echter een vrij kostbare oplossing. Men moet dan in de weideperiode, waarin tegen

1) Ontleend aan het artikel "Zit er nog iets in het wintermelken", door drs. J. de Veer in het maandblad "Veeteelt en Zuivelberichten", oktober 1964 (7e jaargang No.10).

lage kosten een hoge melkproduktie kan worden behaald, genoeg nemen met een geringe of geen melkproduktie. Het meest aantrekkelijk lijkt dan, om de aankomende vaarzen een half jaar toe te geven en op $2\frac{1}{2}$ jarige leeftijd te laten afkalven. Men derft dan weliswaar eveneens een half jaar produktie, maar heeft in ruil daarvoor een waardevoller dier, dat in de eerste lactatieperiode $\pm 10\%$ meer melk geeft dan een vaars die op tweejarige leeftijd afkalft en in de tweede lactatieperiode nog $\pm 5\%$ meer.

Welke oplossing men echter ook kiest, het is onontkoombaar dat het binnen korte tijd overschakelen van voorjaarskalvende koeien op in de herfst afkalvende koeien door verlating van de afkalfdatum een kostbare zaak is. Om de voordelen van het herfstkalven, die er ongetwijfeld zijn, te realiseren, moeten hoge aanloopkosten worden gemaakt. Het rendement van deze investering is waarschijnlijk laag, terwijl ze bovendien niet zonder risico is. Behalve het risico van wijzigingen in de prijsverhoudingen, bestaat bovendien immers nog de kans dat men door tegenvallers bij het drachtig krijgen van de koeien weer geleidelijk naar een latere afkalfdatum toegroeit.

Op deze gronden is het niet verstandig te trachten op korte termijn door verlating van afkalfdatum een overgang naar de herfstkalvende koeien te bewerkstelligen. Een gedeeltelijke en geleidelijke overgang, door het aangrijpen van alle zich toevallig voordoende mogelijkheden, is wel aantrekkelijk. Bij elke veestapel komt het regelmatig voor, dat men - bij voorbeeld door moeilijkheden bij het drachtig krijgen - eens een koe of vaars heeft - die in de nazomer of de herfst afkalft. Door het verkoopbeleid af te stemmen op het aanhouden van zoveel mogelijk in nazomer of herfst afkalvende koeien, is het veelal mogelijk, zonder veel extra kosten een grotere spreiding in de afkalfdatum te bereiken en het aandeel van in de herfst afkalvende koeien geleidelijk te verhogen.

HOOFDSTUK III

MEER WINTERMELKEN a. DOOR INTENSIEF VOEREN EN b. DOOR HET AANHOUDEN VAN MEER MELKVEE IN DE WINTER

§ 1. De invloed van intensief voeren op het bedrijfsresultaat

Een andere mogelijkheid voor het verkrijgen van meer wintermelk dan door de verschuiving van de kalldata naar herfst en winter, kan bestaan in het verstrekken van meer krachtvoer bij een gegeven basisrantsoen. Gezien de in de laatste jaren gunstige verhouding tussen krachtvoerprijs en wintermelkprijs, is door middel van het verstrekken van meer voer aan verse koeien waarschijnlijk ook wel enige winst te behalen. Hier staat echter tegenover dat drachtige koeien aan het einde van de lactatieperiode nauwelijks reageren op opvoering van de voedergift en het boven de norm voeren dus verlies betekent.

Het is duidelijk, dat op de bedrijven waar meer krachtvoer wordt verstrekt, de voerkosten per koe uiteraard ook hoger zijn. De melkgift per koe in de winter is dan echter ook hoger. Het gaat nu om de vraag wat de invloed is op het bedrijfsresultaat van deze hogere voerkosten, maar ook grotere melkgift per koe.

Tabel 8

INTENSIEF VOEREN EN DE MELKGIFT PER KOE

Bedrijfsgegevens	Groepen bedrijven		
	I	II	III
1. Voerkosten per koe	430	490	540
2. Wintermelk per koe (kg)	1600	1700	1950
3. Zomermelk per koe (kg)	2450	2500	2500
4. Totaal melkgift per koe	4050	4200	4450
5. Produktiviteit van het melkvee	4050	4000	4050
6. Verwachtperc.wintermelk (afkalfdatum)	41	39	41
7. Percentage gemaaid grasland	72	74	75

De bedrijven in tabel 8 ¹⁾ zijn ingedeeld naar een verschillend niveau van voerkosten per koe bij een gemiddeld vrijwel gelijke produktiviteit van het melkvee (punt 5) en ongeveer gelijke afkalfdatum (punt 6). Deze factoren hebben op de verschillen in uitkomsten tussen de groepen dus vrijwel geen invloed gehad.

Bovendien verschilt het percentage gemaaid grasland (punt 7) tussen groep I en groep III weinig, waaruit blijkt dat de grotere voeraankopen in groep III niet veroorzaakt werden door minder zelf gewonnen ruwvoer per koe.

1) Gebaseerd op de gegevens van 160 weidebedrijven in de randstad Holland, boekjaar 1961/62.

Tabel 8 toont duidelijk aan dat, naarmate de voerkosten hoger zijn, ook de wintermelkgift (punt 2) en de totale melkgift per koe (punt 4) hoger zijn. 1) Maar bovendien hebben hogere voerkosten per koe tot gevolg dat de omzet en aanwas per koe, alsmede het vetgehalte van de melk hoger zijn, hetgeen blijkt uit tabel 9 (punt 2 en punt 3).

Tabel 9

INTENSIEF VOEREN EN HET RESULTAAT PER KOE EN PER BEDRIJF

Bedrijfsgegevens	Groepen bedrijven		
	I	II	III
1. Voerkosten per koe	430	490	540
2. Omzet en aanwas per koe	210	250	270
3. Vetgehalte van de melk	3,6	3,7	3,8
4. Opbrengsten uit melk plus omzet en aanwas minus voerkosten per koe	800	850	900
5. Kg stikstof per ha	40	70	110
6. Aantal koeien per ha	2,05	2,05	2,10
7. Percentage stamboekvee	4	13	31
8. Kosten stamboek en fokvereniging per koe	150	165	190
9. Netto-overschot per koe	‰ 65	‰ 71	‰ 64
10. Kosten van arbeid, werktuigen en werk door derden	650	650	650
11. Arbeidsinkomen van de boer	6650	6250	6900

Dat deze 3 factoren een gunstige invloed hebben, blijkt uit punt 4: het voordelig verschil per koe tussen opbrengst uit melk plus omzet en aanwas enerzijds en de voerkosten anderzijds is groter naarmate intensiever wordt gevoerd.

Hier staat echter tegenover dat op bedrijven waar veel wordt gevoerd, de bemestingskosten (punt 5) en de kosten voor stamboek en fokvereniging (punt 8) ook hoger zijn. De hogere kosten voor stamboek kunnen worden verklaard uit het feit dat op de bedrijven waar intensief gevoerd wordt, het hoogste percentage stamboekvee voorkomt (punt 7). De melklijsten zijn als gevolg hiervan beter, waardoor mogelijk een hogere prijs bij de afzet van vee gemaakt kan worden. De hogere omzet en aanwas per koe is misschien hiermede te verklaren.

Het groterestikstofverbruik per ha (punt 5) is moeilijker te verklaren. Het is in elk geval niet het gevolg van het feit dat er meer koeien per ha zouden worden gehouden (punt 6). Het lijkt echter aannemelijk dat men op bedrijven met meer stamboekvee de neiging heeft meer stikstof te

1) Aangenomen dat het melkvee gedurende vrijwel de gehele zomer volop weidegras kan opnemen, blijkt hieruit duidelijk dat de boer vooral in de winter invloed heeft op de voederopneming en de melkgift van het vee. De zomermelkgift per koe is immers nagenoeg gelijk (punt 3 in tabel 8).

strooien ten einde zeker te zijn van een goede conditie en melkgift van het melkvee. Daardoor zal de grasvoorziening in de zomer wellicht vaak ruimer zijn dan strikt noodzakelijk.

Een feit is echter dat het voordeel van intensief voeren, tot uitdrukking komend in een groter verschil per koe tussen opbrengst uit melk en omzet en aanwas enerzijds en voerkosten anderzijds (punt 4), weer volledig tenietgedaan wordt door de hogere kosten van stikstof en stamboek. Dit blijkt duidelijk uit punt 9; het netto-overschot per koe was in groep III niet hoger dan in groep I. Aangezien de kosten van arbeid, werktuigen en werk door derden (punt 10) niet beïnvloed werden door intensiever voeren, verschilde ook het arbeidsinkomen van de boer in groep III niet veel van dat in groep I.

§ 2. Meer wintermelk door meer koeien aan te houden in de winter

Een derde mogelijkheid om meer wintermelk te verkrijgen, kan liggen in een verschuiving van de uitstoot. In het najaar worden nog steeds veel magere koeien op de slachtveemarkt aangeboden; de prijzen liggen dan in het algemeen laag. Een deel van deze koeien zou nog wel langer kunnen worden aangehouden en gemolken en na drie à vier maanden als een waardevoller slachtdier op de slachtveemarkt kunnen worden aangeboden.

Door het afmelken op stal wordt juist in de periode met hoge melkprijzen extra melk afgeleverd en bovendien komt men in het algemeen ook op een gunstiger tijdstip op de veemarkt. De veeprijzen zijn namelijk in het algemeen tegen het einde van de winter en in het begin van de weideperiode hoger dan aan het begin van de stalperiode. Bij de in de afgelopen jaren gunstige verhouding tussen de voerprijzen en veeprijzen, is dit een rendabele vorm van rundveemesterij. Het gebruik maken van deze mogelijkheid stuit echter meestal op gebrek aan stalruimte; vele bedrijven zijn daardoor gedwongen in het najaar een gedeelte van de veestapel af te stoten. Soms is het echter mogelijk een tijdelijke oplossing te vinden door bijvoorbeeld de jongste kalveren in een geïmproviseerde box onder te brengen, de pinken op de kalverstallen te plaatsen en de vaarzen op de plaats van de pinken. In de loop van de stalperiode kan men naarmate de afgemolken koeien afgestoten worden, de normale huisvesting geleidelijk herstellen.

Indien dergelijke mogelijkheden bestaan, is deze manier van wintermelken overweging waard. Indien het echter met zich zou brengen dat in het voorjaar de stal niet meer vol staat, is het de vraag of het wel een verstandig beleid is en of het niet rendabeler is, gedurende het gehele jaar een zo groot mogelijk aantal melkkoeien aan te houden. Het is echter niet mogelijk om aan de hand van op praktijkgegevens steunend onderzoek hier een uitspraak te doen.

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

I V e r s c h u i v i n g v a n d e a f k a l f d a t u m n a a r d e h e r f s t

Verschuiving van de afkalfdatum naar de herfst kan in diverse opzichten voordelig zijn. Als gevolg van een hogere jaarprijs van de melk, maar vooral onder invloed van de grotere melkgift per koe zijn bij afkalven in de maanden september, oktober en november de saldi van melkopbrengsten minus voerkosten aanmerkelijk hoger dan bij afkalven in de maanden maart, april en mei. (Zie hoofdstuk I.)

Daarenboven brengen de in de herfst verkochte kalveren een hogere prijs op, terwijl de totale voerkosten 1) tot tweejarige melkvaars van de in de herfst geboren kalveren lager blijken te zijn.

Tussen een in november en april gekalfde koe doen zich de volgende verschillen voor.

	Afkalfmaanden		Verschillen
	nov.	april	
Indexcijfers melkgift per koe	108	94	14
Melkgift per koe (kg)			
Basishoeveelh. melk ad 4200 kg = 100	4540	3960	580
Gemiddelde jaarprijs per 100 kg melk			
(gld.)	33,50	33,00	0,50
Melkopbrengst per koe (gld.)	1521	1307	214
Bijkomende voerkosten per koe (basis-			
rantsoen aanwezig voor 10 kg melk)	181	43	138
Opbrengst bij verkoop kalf	180	120	
(verkopen gesteld op 60%)	108	72	36
Voerkosten tot 2-jarige melkvaars	567	630	
(aanhouden kalveren gesteld op 40%)	227	252	-25

Het blijkt dat het novemberafkalven een voordelig verschil oplevert van f. 137,- ten opzichte van afkalven in april. 2)

Indien aan alle in de berekening gestelde voorwaarden wordt voldaan, d.w.z. indien de wintervoeding volgens normen op de melkproduktie is afgestemd, de melkgift per koe aanmerkelijk hoger is, juiste rantsoenen aan de kalveren worden verstrekt enz., kan het wintermelken met voordeel worden toegepast. Wel moet bedacht worden, dat bij dit alles nog geen rekening is gehouden met de moeite en kosten die een verschuiving van de afkalfdatum in de richting van de herfst met zich brengt.

- 1) Aangenomen is, dat de kosten van arbeid, huisvesting, dierenarts, dek-geld enz. voor een novemberkalf niet veel hoger zijn dan de kosten van een in april geboren kalf.
- 2) Aan de hand van de cijfers in tabel 3 en 4 en graf. 5 kunnen voor andere afkalfmaanden soortgelijke berekeningen gemaakt worden.

II De resultaten in de praktijk van verschuiving van de afkalfdatum naar de herfst

Het blijkt dat op bedrijven waar de afkalfdatum werd verschoven van het voorjaar in de richting van de herfst, het inkomen per koe - en daarmee het bedrijfsresultaat - niet hoger is dan op bedrijven die dit niet doen.

Vooraf de te hoge voerkosten bleken hiervoor aansprakelijk te zijn. Het verkrijgen van voordeel door wintermelken is dan ook in sterke mate afhankelijk van een efficiënte voeding in de winter. Wat dit laatste betreft is het niet uitgesloten, dat onder invloed van de hoge melkprijs in de winter meer gevoerd wordt dan noodzakelijk en gewenst is, waardoor de winstmogelijkheden van het wintermelken tenietgaan.

Gezien de moeilijkheden die zich in de praktijk voordoen o.a. ten aanzien van de voeding is het mogelijk, dat het verschil in uitbetalingsprijzen voor zomer- en wintermelk nog aan de krappe kant is.

III Intensief voeren in de winter

Bedrijven met hoge voedergiften per koe - bij gelijke produktiviteit van het melkvee en gelijke afkalfdatum - hadden een hogere wintermelkgift en dus ook een hogere totale melkgift per koe, een hoger vetgehalte van de melk en een grotere omzet en aanwas per koe. Deze voordelen overtreffen de hogere voerkosten. Dit gunstige gevolg van intensief voeren werd echter weer tenietgedaan door hogere kosten van stamboek en fokvereniging alsmede door hogere bemestingskosten. Het gevolg van het een en ander is dat het arbeidsinkomen van de boer bij een royale voeding niet hoger, maar ook niet lager lag. Een recent onderzoek op Zuidhollandse bedrijven wijst ook duidelijk in deze richting; hetzelfde verschijnsel doet zich voor op Friese weidebedrijven.